

Karies bland barn och ungdomar

Epidemiologiska uppgifter för år 2022

Socialstyrelsen har samlat in uppgifter om kariesförekomsten hos barn och ungdomar från Sveriges regioner och sammanställt uppgifterna på nationell nivå. Uppgifterna avser år 2022.

Uppgifter om barns och ungdomars tandhälsa i Sverige utgör ett verktyg för planering av regionala och nationella insatser på tandvårdsområdet. Vidare används tandhälsodata för regionala, nationella och internationella jämförelser av tandhälsa. I Sverige kan den nationella sammanställningen fungera som ett riksgenomsnitt vilket kan användas som referens vid regionala uppföljningar. Internationellt används Sveriges uppgifter om barn och ungdomars tandhälsa bl.a. i jämförelser inom Norden.

Metod för insamling och sammanställning av uppgifterna

Sedan 1985 har Socialstyrelsen samlat in uppgifter från regionerna¹ om karies hos barn och ungdomar vid vissa indikatoråldrar. Metoden för insamling av uppgifterna samt förklaringar av använda begrepp finns redovisade i Socialstyrelsens rapport *Karies hos barn och ungdomar – En lägesrapport för år 2008*.

Insamlade uppgifter 2022 avser barn och unga vuxna i åldrarna 3, 6, 12, 19 och 23 år. Uppgifter om 23-åringar har inkluderats sedan 2019 då de enligt tandvårdslagen² omfattas av regionernas barn och ungdomstandvård.

För 3-åringar avser insamlade uppgifter en ettårsperiod, det år man fyllde 3 år. För övriga åldersgrupper har Socialstyrelsen inhämtat och sammanställt uppgifter om personer som besökt tandvården under en tvåårsperiod, de som besökte tandvården det år man fyllde 6, 12, 19 respektive 23 år alternativt året innan. Anledningen till detta är att barn och ungdomar som vid senaste besök till tandvården varit kariesfria inte alltid undersöks det år man fyller 6, 12, 19 respektive 23 år. Genom att begränsa insamlingen till ett år kan detta visa sig i lägre täckningsgrad för antalet undersökta samt en överrepresentation av barn med karies.

Uppgifter som samlats in är: totala antalet barn och unga vuxna i respektive åldersgrupp i regionen, antal undersökta samt antal kariesfria.

För 12-, 19- och 23-åringar samlas även in uppgifter om antal kariesskadade eller lagade tänder enligt DFT index³. För gruppen 19- och 23-åringar redovisas

---

¹ Tidigare landstingen

² 7§ Tandvårdslagen (1985:125)

³ DFT är förkortning och står för Decayed and Filled Teeth

också kariesskador på tändernas kontaktytor, så kallad approximalkaries som benämns DFSa⁴.

Insamlade uppgifter redovisas som andelar undersökta i respektive åldersgrupp, andelen kariesfria och medeltalet DFT och DFSa i respektive åldersgrupp.

För åldersgrupperna 12- respektive 19-åringar har dessutom så kallat SiC index⁵ beräknats.

Resultat

Alla regioner har redovisat uppgifter om kariesförekomst bland barn och unga vuxna i de inkluderade åldersgrupperna. För 6-åringar har Region Stockholm inte kunnat redovisa andelen barn med karies i mjölkttänderna. Eftersom så stor andel av åldersgruppen inte har inkluderats i sammanställningen kommer inte ett riksgenomsnitt att redovisas för åldersgruppen för år 2022. Socialstyrelsen har därför valt att redovisa förändring i andel kariesfria mellan 2018 och 2022 efter region.

Sjutton av regionerna har redovisat data uppdelat på ett respektive två år för 6-, 12-, 19- respektive 23-åringar. Resterande regioner har redovisat för ettårsperiod. Två regioner har angett att de enbart rapporterat uppgifter från offentliga vårdgivare och inte har kunnat inkludera privata vårdgivare i sammanställningen.

Socialstyrelsens tidigare sammanställningar⁶ har visat att andelen undersökta barn i varje åldersgrupp minskade i samband med pandemin år 2020 och var fortsatt något mindre år 2021 jämfört med åren innan pandemin. Resultaten för år 2022 visar att andelen barn och unga som undersökts under en ettårig period⁷ var fortsatt lägre men för en tvåårig period⁸ är andelen undersökta jämförbar med åren innan pandemin.

I samband med årets sammanställning har några regioner lyft att åldersgrupperna 19- och 23-åringar numera kan ha ett längre revisionsintervall än 24 månader. Detta kan medföra en lägre täckningsgrad och överrepresentation av personer med karies. På grund av att Socialstyrelsens sammanställning enbart redovisar resultat för en tvåårig period kan ett längre undersökningsintervall i vissa regioner försvåra jämförelse mellan regioner för dessa åldersgrupper.

Sammanställningen visar att andelen undersökta bland 19- och 23-åringar varierar mellan regionerna. Mellan 2019 och 2022 har andelen som undersökts bland 19- och 23-åringar under en tvåårsperiod⁸ minskat i drygt hälften av regionerna men ökat i resterande regioner. I genomsnitt har andelen undersökta minskat med 4 procentenheter bland 19-åringar respektive 3 procentenheter bland 23-åringar över perioden. Förändring i kariesförekomst mellan åren bland dessa åldersgrupper riskerar således att vara något missvisande.

---

⁴ Detta är av intresse eftersom dessa skador ofta tyder på längre framskriden kariessjukdom och är en god indikator på framtida vårdbehov. Det beror på att lagningar på tändernas kontaktytor oftare går sönder än till exempel på tuggytor och behöver då lagas på nytt.

⁵ SiC är förkortning och står för Significant Caries Index och avser medelvärdet av skadade tänder för den tredjedel barn och ungdomar som har flest skadade tänder

⁶ Karies bland barn och ungdomar – Epidemiologiska uppgifter för år 2021

⁷ Personer i undersökta åldersgrupper som besökt tandvården under 2022

⁸ Personer i undersökta åldersgrupper som besökt tandvården antingen under 2021 eller 2022.

Figur 1 visar andelen bland de undersökta åldersgrupperna som var kariesfria år 2015–2022. Av figuren framgår att andelen kariesfria bland 3-åringar är fortsatt hög, 96 procent. Resultaten för 12-åringar visar en viss positiv trend. Andelen kariesfria är nära oförändrad men genomsnittsantalet kariesade eller fyllda tänder minskar från 0,69 år 2019 till 0,65 år 2022. Ytterligare tecken på en positiv trend i åldersgruppen är att andelen skadade eller fyllda tänder bland den tredje del av åldersgruppen som är värst drabbad, SiC index, minskar, från 2,08 år 2019 till 1,84 år 2022.

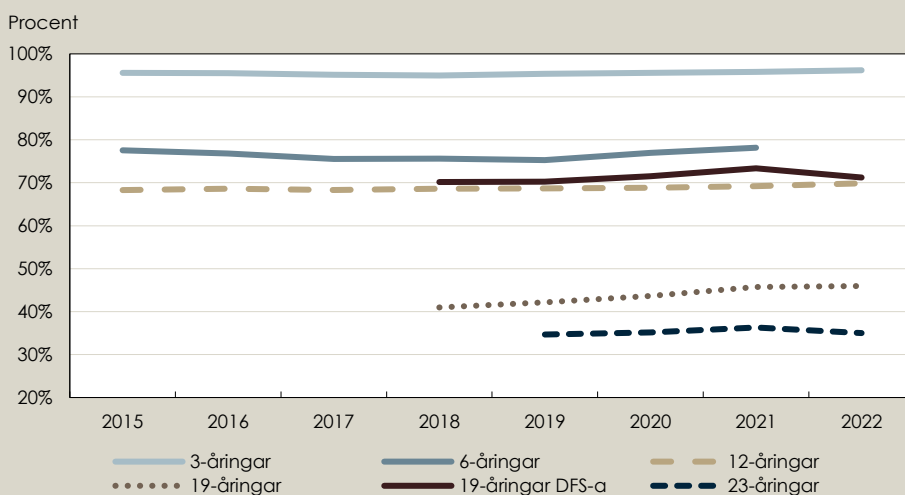
Bland de äldsta åldersgrupperna, 19- och 23-åringar, visas för första gången en viss minskning i andelen som är kariesfri. Förändring i undersökningsintervaller och minskad täckningsgrad som beskrivs ovan kan således ha påverkat årets resultat i större utsträckning än tidigare. Årets resultat måste således betraktas med hänsyn till detta.

Bland 19-åringar är det fortsatt 46 procent som inte fått några kariesskador, lika stor andel som året innan, men andelen minskar som inte har fått skador på grannytorna (DFS-a). En förbättring visas dock fortsatt i genomsnittsantalet kariesade eller fyllda tänder. År 2019 var i genomsnitt 2,1 tänder kariesade eller fyllda att jämföra med 1,8 år 2022. Bland den tredje del av åldersgruppen som har flest kariesade eller fyllda tänder visas också en förbättring. SiC index för åldersgruppen var 4,65 år 2022 jämfört med 5,39 år 2019.

För åldersgruppen 23-åringar visas en tydlig försämring, andelen kariesfria minskar med 1,5 procentenheter och även genomsnittsantal kariesade och fyllda tänder ökar från 2,8 år 2019 till 3,0 år 2022.

Figur 1. Andelen kariesfria bland undersökta i respektive åldersgrupp mellan 2015 och 2022*

Avser barn och unga vuxna som senast undersökts året de fyllt 6, 12, 19 respektive 23 år, eller året innan. Resultaten för 3-åringar avser barn som undersökts det år de fyllt 3 år.

*Rapportering av en tvåårig period för 19-åringar startade 2018 och rapportering för 23-åringar startade 2019

Källa: Socialstyrelsen 2023

Andelen kariesfria 6-åringar har tidigare lyfts särskilt i Socialstyrelsens sammanställningar⁹ då andelen kariesfria barn kontinuerligt minskade mellan 2011 och 2019. I tabell 1 visas andelen kariesfria 6-åringar bland de som undersöktes under en tvåårig period, år 2018 respektive år 2022 i de olika regionerna. Av tabellen framgår att i nästan alla regioner som kunnat redovisa siffror för båda åren har andelen kariesfria 6-åringar tydligt ökat. Resultaten tyder således på en positiv trend i de flesta regioner bland åldersgruppen.

Tabell 1. Andelen kariesfria 6-åringar av de barn som har undersökts under en tvåårig period, år 2018 och 2022, efter region. Förändring mellan åren redovisas i procent.

Region	Andelen kariesfria 6-åringar av undersökta		
	År 2022	År 2018	Förändring mellan 2018 och 2022. Procent
Region Stockholm		72%	
Region Uppsala	86%	82%	4%
Region Sörmland	82%	77%	6%
Region Östergötland	79%	72%	9%
Region Jönköpings län	74%	75%	-1%
Region Kronoberg	77%	74%	4%
Region Kalmar	83%	78%	7%
Region Gotland	82%	80%	2%
Region Blekinge	75%	69%	10%
Region Skåne	76%	71%	7%
Region Halland	83%	80%	4%
Västra Götalandsregionen	82%	79%	4%
Region Värmland	74%	74%	0%
Region Örebro län	80%	77%	4%
Region Västmanland	82%	79%	3%
Region Dalarna	85%	75%	14%
Region Gävleborg	83%	79%	5%
Region Västernorrland*	74%		
Region Jämtland Härjedalen	88%	78%	13%
Region Västerbotten	82%	76%	8%
Region Norrbotten	84%	79%	7%

Kontakt:

Alfheidur Astvaldsdottir, sakfrågor

Telefon: 075-247 30 00

E-post: alfheidur.astvaldsdottir@socialstyrelsen.se

Oscar Sallander, statistikfrågor

Telefon: 075-247 30 00

E-post: oscar.sallander@sociastyrelsen.se

⁹ Karies bland barn och ungdomar – Epidemiologiska uppgifter för år 2019. Socialstyrelsen, 2020. Karies bland barn och unga – Epidemiologiska uppgifter för år 2020. Socialstyrelsen, 2021.